

In i värmen?

Vinnare- och förlorareffekter och förtroendet för Valmyndigheten

Marcus Weissenbilder & Sebastian Lundmark

In from the cold? Winner-loser effects and confidence in the Election Authority

Research on winner-loser effects has demonstrated the consequences voting for a winning or losing party have on evaluations of democracy: Voting for the winners makes voters more positive toward democracy and the electoral process while voting for the losers makes them more negative. However, in the literature, less attention has been devoted to a possible winner-loser effect on confidence in the institutions responsible for the conduct of elections. In the following study, we bridge this gap by exploring how confidence in Sweden's Election Authority changed among voters of winning and losing parties. The analyses indicated that, despite the high institutional trust and system support in Sweden, voters lost confidence in the Election Authority if their party lost and gained confidence if their party won. This effect was strongest among voters of the Sweden Democrats. Overall, Sweden Democratic voters gained the most confidence after the 2022 election, probably attributable to the Sweden Democrats shedding their pariah status and invited to real government influence in 2022.

Inledning

Grundläggande för demokratiska val är att resultatet av dem innebär att vissa partier vinner och andra förlorar. I parlamentariska flerpartisystem kommer, när alla röster väl har räknats, ett eller flera partier att bilda regering och styra med det mandat som grundar sig i rösterna från valet. Inom statsvetenskapen har forskning visat att väljare reagerar olika beroende på om de röstat på ett vinnande eller förlorande parti, eller om de röstat på ett parti som tillhör en vinnande eller förlorande koalition. De väljare som "förlorade" valet accepterar inte nödvändigtvis valutfallet med bibehållet förtroende för demokratin och

Sebastian Lundmark och Marcus Weissenbilder är verksamma vid SOM-institutet, Göteborgs universitet.
E-post: sebastian.lundmark@som.gu.se; marcus.weissenbilder@som.gu.se

dess institutioner. Istället finns tydliga tendenser till att valets ”förlorare” tappar i förtroende för partier och parlamentet och för demokratins sätt att fungera. I jämförelse syns motsatt effekt hos väljare som röstat på valets vinnarpartier. Vinnarväljare tenderar att vara nöjdare och hyser större förtroende för valsystemet och uppfattar i högre grad att valet har genomförts korrekt. Denna effekt brukar i statsvetenskapen kallas *vinnare- och förlorareffekten* (Anderson 2001; Gärtner m.fl. 2020).

I Sverige organiseras demokratiska val av Valmyndigheten. Tidigare studier har visat att Valmyndigheten åtnjuter ett mycket stort förtroende hos sympatisörer till nästan samtliga partier, med Sverigedemokraterna (SD) som undantag (Holmberg & Weissenbilder 2023). Överlag finns i Sverige ett stabilt stöd för demokratin och hur val genomförs, vilket gör att SD:s väljare, med sitt betydligt lägre förtroende, avviker från huvudmönstret (Öhberg 2020; Holmberg & Weissenbilder 2023).

Detta tros bero på att SD, trots stora framgångar i flera på varandra följande val och med ett ökande antal mandat i riksdagen som följd, hela tiden har stått utanför ett direkt inflytande över den förda regeringspolitiken. Orsaken är att samtliga övriga partier i riksdagen isolerat SD till ett pariparti. På grund av denna paristatus ledde SD:s valframgångar under 2010-talet varken till regeringsmakten eller till ställningen som vinnare av valet.

Under perioden 2018–2022 verkade dock SD:s paristämpel blekna. Moderaterna (M), Kristdemokraterna (KD) och i viss mån även Liberalerna (L) öppnade inför valet 2022 upp för möjligheten att bilda regering med SD som stödparti (Bolin m.fl. 2022). Efter valet 2022 ökade SD sina mandat i riksdagen samt fick för första gången ingå i regeringsunderlaget och fick, i och med det så kallade Tidöavtalet, även direkt inflytande över flera områden i politiken (SVT 2022). SD:s väljare kunde då, utifrån aspekten ”förd politik av regeringen”, för första gången tydligt betrakta sig som vinnare av ett nationellt val i Sverige.

Under de senaste decennierna har partier som liknar SD i andra europeiska länder också blivit valvinnare (Zaslove 2012), men den forskning som bedrivits om sådana högerpopulistiska paripartier har ofta lagt fokus på förd politik (Akkerman & De Lange 2012; Zaslove 2012) snarare än på effekterna på partiernas väljare av valvinster och processen att gå från paria till etablerat parti. Ett undantag är Harteveld med kollegor (2021), som visade att inkludering av högerpopulistiska partier i regerande koalitioner i västeuropeiska länder som Italien, Österrike och Finland ledde till att anhängare till dessa partier fick ökat förtroende för demokratin.

I följande studie undersöks om väljares förtroende för valmyndigheter påverkades av valvinster och förluster samt om SD:s väljare med sitt lägre politiska förtroende påverkades mer än andra partiets väljare av att till slut få komma in i den partipolitiska värmen. Enligt det teoretiska ramverket om vinnare- och förlorareffekter bör nämligen SD:s väljare börja känna ett ökat

förtroende för bland annat valets förrättare och den ansvariga myndigheten (Valmyndigheten) efter att partiet för första gången kunnat se sig som tydlig vinnare av ett nationellt val. Teorin om vinnare- och förlorareffekter visar att vinnare av val utgår ifrån att deras föredragna politik kommer att bli verklighet och att samhället då ska utvecklas i en riktning de anser vara lämplig. Om SD:s väljare genom valvinsten 2022 närmade sig den övriga svenska väljarkåren i sitt stöd för den demokratiska processen kan detta leda till en starkare och vitalare svensk demokrati.

Vetenskapligt utgör de svenska riksdagsvalen 2018 och 2022 därför ett utmärkt, för att inte säga unikt, tillfälle att studera vad som händer när väljare av ett parti som tidigare varit isolerat av övriga partier vinner ett val och går från paria till etablissemang. Så vitt vi vet har liknande fall ännu inte studerats i forskningen om förtroendet för myndigheter ansvariga för organiserandet av demokratiska val.

Artikeln börjar med en översikt av litteraturen om förtroendet för myndigheter och det demokratiska systemet. Vi går igenom vad den hittillsvarande forskningen kunnat säga om vinnare- och förlorareffekter och deras potentiella smittoeffekter på systemförtroendet. Sedan presenteras kort den svenska politiska kontexten under valåren 2018 och 2022 och de data och analysmetoder som artikeln bygger sina slutsatser på. Vi prövar sedan om vinnare- och förlorareffekter kan observeras när det gäller graden av förtroende för Valmyndigheten, och skattar effekterna hos pariapartiväljare av att komma in i den partipolitiska värmen. Avslutningsvis diskuterar vi implikationerna av resultaten.

Förtroende för val och valmyndigheter

Myndighetsförtroende är välstuderat inom statsvetenskapen. Även i Sverige, ett land som ofta klassas som ett höglitarland sett till förtroendet för myndigheter, har forskningen ackumulerat stora mängder kunskap om utvecklingen av förtroende och mekanismerna bakom detta förtroende (Holmberg & Weibull 2020; Rothstein & Stolle 2008). Flera svenska myndigheter har studerats, men mindre uppmärksamhet har ägnats åt Valmyndigheten (se dock Lundmark, Oscarsson & Weissenbilder 2020; Holmberg & Weissenbilder 2023). Den svenska valmyndigheten är ytterst ansvarig för genomförandet av allmänna val och folkomröstningar, bland annat genom att ta fram röstlängder och valsedlar och utveckla de IT-system som är nödvändiga för att kunna genomföra valet och räkna rösterna (Valmyndigheten 2022). Myndigheten genomför det mesta av sitt arbete i samarbete med regionala och kommunala aktörer som hänvisats till att genomföra de praktiska uppgifterna, som att ordna vallokaler och räkna röster (Valmyndigheten 2022). Även om andra inblandade gör mycket av det operativa arbetet som medborgarna möter i sina vallokaler, är

Valmyndigheten den synliga och centrala aktören och är en av de myndigheter som medborgarna känner till i störst utsträckning och har mest förtroende för (Holmberg & Weissenbilder 2023). Trots dess centrala ställning i valprocessen har Valmyndigheten varit förbisedd vid analyser av myndighetsförtroende och i studier av förtroendet för demokratin och hur val går till i Sverige. Detta gäller inte minst studier av vinnare- och förlorareffekter.

Internationellt har alltmer uppmärksamhet ägnats åt valmyndigheters prestationer (Norris 2019; Partheymüller 2022) och hur medborgarnas förtroende för valmyndigheter i sin tur påverkar en rad faktorer kopplade till hur val utvärderas av medborgarna (Atkeson & Saunders 2007; James m.fl. 2019; Mauk 2020). Bland de faktorer som har undersökts är för det första medborgares bedömningar av valmyndigheters grad av neutralitet. Forskningen visar att uppfattningar om neutralitet leder till att val ses som mer tillförlitliga (Frank & Coma 2017). För det andra bidrar valmyndigheters självständighet i förhållande till politiken till högre förtroende för det demokratiska systemet överlag (Birch 2008). För det tredje kan väljares kunskaper om valsyste­met och valmyndigheternas arbete öka tilltron till valresultatet (Alvarez, Hall & Llewellyn 2008).

Synen på den svenska Valmyndigheten har även visat sig ha en direkt koppling till stödet för demokratin, där ökat förtroende för myndighetens arbete lett till en ökad nöjdhet med demokratin (Lundmark, Oscarsson & Weissenbilder 2020). Lundmark och kollegor (2020) visade att när Valmyndigheten misslyckades med sin uppgift att korrekt genomföra ett val – som var fallet med regionvalet i Västra Götaland 2010 – reagerade väljarna med ett minskat förtroende för myndigheten och i förlängningen en minskad nöjdhet med demokratin.

En sådan direkt koppling visar på den potentiella betydelsen av valmyndigheters agerande för medborgarnas tillit till val som institution samt deras stöd för det demokratiska systemet överlag. Men så vitt vi vet har vinnare- och förlorareffekter på denna typ av myndighetsutvärdering ännu inte studerats.

Vinnare och förlorare

Medborgarnas uppfattningar att val genomförts på ett tillförlitligt sätt och att röster räknats på ett korrekt sätt är inte enbart en spegling av det faktiska genomförandet av ett val. Ett val som genomförs i enlighet med föreskriven ordning kan visserligen förväntas leda till ett generellt sett högre förtroende för själva valresultatet och ett starkt stöd för demokratin som institution. Men studier har samtidigt visat att ett sådant högre förtroende inte nödvändigtvis gäller för alla delar av befolkningen (Van der Meer & Steenvoorden 2018). Istället finns det ofta skillnader mellan valets vinnare och förlorare, bl.a. i hur de ser på hur valet genomförts (Anderson m.fl. 2005; Esaiasson 2011). Väljare,

som vinner val, förväntar sig en förd regeringspolitik som ligger i linje med de egna preferenserna under kommande mandatperiod; de tenderar också att ge högre betyg åt valens genomförande än väljare vars partier är förlorare (Gärtner m.fl. 2020). Dessutom har tidigare forskning funnit att anhängare till styrande partier visar signifikant högre förtroende både för regeringen och sättet det politiska och demokratiska systemet fungerar (Anderson 2001). Ett stort antal studier har påvisat att väljare som röstat på den vinnande sidan uppvisar ett ökat förtroende för demokratin, dess institutioner och politiken i största allmänhet, medan väljare på den förlorande sidan ger uttryck för motsatt uppfattning. Detta fenomen har studerats i ett antal länder och är numera en mer eller mindre vedertagen "sanning" inom statsvetenskapen (Andersson & Tverdova 2001; Craig m.fl. 2006; Moehler 2009).

Utöver att valvinster har befunnits leda till ett ökat förtroende för det demokratiska systemet har studier även visat att väljare på den vinnande sidan blir mer övertygade om att politiken fungerar väl (Clarke & Acock 1989) och att valet genomförts rättvist (Birch 2008). Inte minst har valvinster visats leda till ett allmänt större förtroende för politiska partier, domstolar och parlament (Singh & Blais 2011).

Den exakta orsaken till varför förlorarpartiernas väljare känner minskat förtroende för demokratin och dess institutioner och varför vinnare reagerar på motsatt sätt är fortfarande omdebatterad. I sin enklaste form beskrivs missnöjet som bottnande i den negativa känslan av förlust (Williams m.fl. 2021). Folk gillar att vinna och ogillar att förlora (Williams m.fl. 2021) och förluster kan framkalla ilska, nedstämdhet och andra negativa känslor (Andersson m.fl. 2005), som i sin tur visat sig smitta av sig på förtroendet för valresultatet (Tilley & Hobolt 2023). Även det faktum att vinnarna av ett val har en möjlighet att genomföra sin föredragna politik påverkar uppfattningarna om valets legitimitet betydligt (Anderson m.fl. 2005).

Flera artiklar på området har även understrukt att vinnare- och förlorareffekten skiljer sig åt mellan olika parlamentariska valsystem, där majoritetsval genererar endast en vinnargrupp per valdistrikt – en kandidat eller ett parti får representera hela distriktet, medan proportionella valsystem ökar möjligheten för flera vinnargrupper bland väljarna genom att flera kandidater eller partier kan representera ett distrikt (Farrer & Zingher 2019). Vinnare- och förlorareffekten har dock visat sig starkast i proportionella valsystem i västra Europa (Farrer & Zingher 2019). En högre kvalitet och tydlig opartiskhet i de offentliga institutionernas utförande av sina arbetsuppgifter (jmf. den statsvetenskapliga termen *Quality of Government*) har dock visat sig dämpa vinnare- och förlorareffekternas inverkan på stödet för det politiska systemet (Dahlberg & Linde 2016). Betydande könsskillnader har också visat sig ha modererande effekt, då betydelsen av att vinna var betydligt svagare hos kvinnor än hos män (Williams m.fl. 2021).

Singh med kollegor (2012) visade även att de som röstade på partier som ingick i regeringen uppvisade högre tillfredsställelse med hur valet genomförts än de som röstade på partier som hamnade utanför den nya regeringen. Delgado (2016) analyserade styrkan på effekten för partier som varit del av regeringen tidigare och partier som aldrig varit del av en regering och fann att effekten var betydligt starkare bland väljare av vinnande partier som aldrig tidigare varit i regeringsställning.

Sammantaget finns det alltså en rad olika faktorer som tycks påverka hur intensiv effekten av att vinna och förlora val är i demokratiska system. Väljare av partier som för första gången vinner ett val bör se en större effekt (Delgado 2016), men samtidigt modererat av huruvida väljaren i sig är t.ex. man eller kvinna (Williams m.fl. 2021) och av institutionella faktorer och det demokratiska systemets uppbyggnad (Farrer & Zingher 2019).

I analyserna som presenteras i denna artikel kommer dock fokus att ligga på att studera vinnare- och förlorareffekten bland väljare av partier som vinner regeringsinflytande snarare än på potentiella, ytterligare modererande effekter av institutionella faktorer eller systemets uppbyggnad.

Högerpopulism och institutionsförtroende

I följande stycken används begreppet högerpopulism för att benämna en rad olika partier på europeisk nivå, inklusive det svenska partiet SD. Flera begrepp används i forskningen för att beskriva partier som SD, så som populisterna, högerradikala och högerpopulister. En viss konsensus har dock under senare år vuxit fram kring att tillämpa begreppet "högerpopulism" för att beskriva dessa partier, men med reservationen att de berörda partierna, i jämförelse med till exempel gröna partier, inte nödvändigtvis skulle använda detta begrepp för att beskriva sig själva (Mudde 2007). Samtliga av de högerpopulistiska partierna delar dock tre huvudsakliga egenskaper; nativism, auktoritarism och populism (Mudde 2007). *Nativism* utgår i detta sammanhang ifrån en kombination av nationalism och xenofobi. *Auktoritarism* är baserat på en lutning åt konvention, konformism och ett försvar av etablerade auktoriteter i samhället, snarare än samhällelig förändring och omvärdering i värdemässiga frågor. *Populism* refererar till en tro på att samhället är uppdelat i två grupper, "det rena folket" och "den korrupta eliten" (Mudde 2007). Även om politiken uttrycks på olika sätt och leder till varierande policy, kan de högerpopulistiska partierna anses tillhöra samma partifamilj. I Europaparlamentet gör flera av den här typen av partier även gemensam sak och sitter i partigruppen "Europeiska konservativa och reformister" (McDonnell & Werner 2018), där även polska *Lag och Rättvisa*, italienska *Italiens bröder* och spanska *Vox* ingår. Denna grupp av högerpartier lägger bland annat stor vikt vid frågor om nationell suveränitet, invandring och medlemsstaters gränsskydd (ECR 2023).

Bland högerpopulistiska partier i Europa har det lägre förtroendet för institutioner och det demokratiska systemet länge lyfts fram som en viktig förklaring till deras väljarstöd, där individer med ett lägre institutionsförtroende och lägre tillit ofta visat sig samlas kring högerpopulistiska ståndpunkter (Fieschi & Heywood 2004; Oscarsson & Holmberg 2016).

I många europeiska länder har det under de senaste två decennierna uppmätts ett allmänt sjunkande förtroende för institutioner, vilket resulterat i spekulationer om att just detta banat väg för framgångarna för högerpopulistiska partier på kontinenten (Mudde 2013). Studier inom detta område har även visat att högerpopulistiska partier inte enbart har en samlande och mobiliserande effekt på väljare som redan känner lägre förtroende och tillit utan även leder till ett allmänt minskande förtroende och tillit bland de övriga sympatisörerna till dessa partier.

Genom att exponera sina väljare för en populistisk ideologi som öppet kritiserar de styrande samhällseliterna ökar väljarnas misstro ytterligare; politiskt missnöje blir därmed både ett resultat av och en orsak till stödet för populistiska partier (Hooghe & Dassonneville 2016; Rooduijn, van der Brug & de Lange 2016).

Den svenska kontexten

Sett till förtroendet för det demokratiska systemet och dess institutioner har Sverige länge utmärkt sig som ett ”höglitarland”, det vill säga ett land där en betydande majoritet av medborgarna anser att myndigheter utför sitt arbete väl samt att det går att lita på myndigheternas oberoende och neutralitet (Holmberg & Weissenbilder 2022). SD:s väljare har dock stuckit ut: deras väljarkår präglas i hög grad av lägre förtroende för både myndigheter, det politiska systemet i allmänhet (Öhberg 2020) och för medier och deras rapportering (Andersson 2020). SD har under många år visserligen uppnått framgångar i nationella, regionala, och lokala val (Öhberg 2020), men det är först efter 2022 års val som partiet blivit en de facto del av regeringsunderlaget och nu går att betrakta som en valvinnare. Även om SD inte blev vinnare i den klassiska bemärkelsen att de ingick i den sittande regeringen betydde Tidöavtalets detaljerade bestämmelser att SD fick ett tydligt inflytande på utformningen av regeringens kommande politik och därmed reellt sett blev en vinnare av valet. Inte minst har tidigare studier visat att anhängare till partier, som ökar sin andel av rösterna i valet och dessutom sitt antal mandat i parlamentet, gärna betraktar sig själva som valvinnare (Stiers, Daoust & Blais 2018).

Utfallet av – och förutsättningarna för – de två riksdagsval som studeras i denna artikel, 2018 samt 2022, skiljer sig åt i en rad avseenden. Resultatet av valet 2018 ledde till en regeringsbildningsprocess som tog 134 dagar, att jämföra med det tidigare rekordet på 25 dagar (Teorell m.fl. 2018). Anledningarna till den utdragna processen var flera, bland annat att den tidigare *Alliansen*

(bestående av M, C, L och KD) nu var splittrad i frågor om flyktingar, invandring och integration, men också att SD, som ökat sitt väljarstöd betydligt och blivit närmast jämnstora med M (Teorell m.fl. 2018), fortfarande var isolerat av övriga partier. I slutändan krävdes en överenskommelse mellan S och MP och med C och L som stödpartier, det så kallade *Januariavtalet*, för att S och MP skulle kunna bilda regering (Wicklén & Larsson 2019). Under hela hösten 2018 fanns det därmed ingen tydlig vinnare av valet sett till frågan om vem som skulle kunna bilda regering. SD hade gått tydligt framåt i valet, inte minst mandatmässigt, men SD:s företrädare, liksom deras väljare, kunde på grund av det politiska klimatet vara i det närmaste säkra på att tillbringa ytterligare fyra år i den politiska kylan, utan direkt inflytande över regeringen och dess politik.

Under mandatperioden 2018–2022 öppnade dock M och KD, och senare även L, upp för samarbete med SD. Utgångsläget för en regeringsbildning efter valet 2022 skilde sig därför betydligt från valet 2018. Den tidigare isoleringen och pariställningen som SD haft luckrades upp alltmer och en uttalad förhoppning fanns bland M och KD om att både L och SD skulle stötta en borgerlig regering vid en eventuell valvinst. SD-väljare kunde därmed inte enbart skönja möjligheten av ytterligare valframgångar och därmed fler mandat i riksdagen, utan också för första gången räkna med ett verkligt inflytande över regeringspolitiken (Bolin m.fl. 2022; Hellström 2022). Efter valet 2022 stod SD alltså inte enbart som en vinnare i mandat räknat (Bolin m.fl. 2022) utan lyckades genom förhandlingen av det så kallade Tidöavtalet (som innebar att M, KD, och L bildade regering) även flytta fram sina positioner inom viktiga områden i svensk politik, samt för första gången få flera presidieposter i Riksdagens utskott (SVT 2022). Visserligen stod SD fortsatt utanför den direkt regeringsmakten men kunde se sig som vinnare både sett till valresultatet och till utsikterna att för första gången fungera som ett tydligt stödparti till den regerande koalitionen.

SD är som högerpopulistiskt parti visserligen inte unikt i att gå från paria till regeringsunderlag. Under de senaste 25 åren har liknande fenomen kunnat observeras i ett antal europeiska länder. I såväl Österrike, Schweiz och Italien som i Danmark, Norge och Nederländerna har högerpopulistiska partier varit antingen en direkt del av en regering eller ingått i regeringsunderlaget som stödparti (Zaslove 2012). Mycket av litteraturen på detta område har undersökt hur väl partierna lyckats när de varit valvinnare sett till genomförande av policy och utfallen i efterföljande val (Akkerman & De Lange 2012; Zaslove 2012), samt om framgångar för högerpopulistiska partier lett till lägre förtroende för institutioner som det nationella parlamentet och neutrala institutioner som domstolar, liksom för det politiska systemet som helhet, och det även bland samtliga medborgare (Harteveld m.fl. 2021; Larsen 2022).

Denna litteratur har visserligen visat att högerpopulistiska partiers framgångar i val inte lett till en erosion av det allmänna förtroendet för institutionerna (Larsen 2022), men mindre uppmärksamhet har ägnats åt

den viktiga frågan hur högerpopulistiska partiers väljare själva förändras i sin syn på valmyndigheter. Flera studier har under de senaste åren visat att när högerpopulistiska partier inkluderas i regeringar och regeringssamarbeten leder detta faktiskt till ett högre förtroende för det politiska systemet bland de egna väljarna (Harteveld m.fl. 2021; Mauk 2020). En möjlig förklaring är att högerpopulistiska partier tvingas överge delar av sin kritiska retorik gällande det politiska systemet när de stödjer den sittande regeringen (Kolczyńska 2022). Om detta gäller även över tid, samt om valvinst för högerpopulistiska partier påverkar förtroendet för enskilda myndigheter, är dock ännu oklart (Mauk 2020). Däremot verkar det vara så att åtminstone på kort sikt dämpar regeringsansvaret den negativa syn på demokratin och det demokratiska systemet, som högerpopulistiska partier i oppositionsställning annars odlar och frammanar bland sina supportrar (Haugsgjerd 2019).

Utöver frågan om det finns vinnare- och förlorareffekter när det gäller förtroendet för Valmyndigheten i Sverige återstår därför att undersöka om SD:s väljare förändrade sitt förtroende för Valmyndigheten när de, från att ha erövrat flera mandat 2018 men med oförändrad paristatus, i valet 2022 gick till att bli en tydlig vinnare med regeringsinflytande.

Hypoteserna

Utifrån resonemanget ovan och det teoretiska ramverket om vinnare- och förlorareffekter, kommer vi att utvärdera tre explorativa hypoteser. Varken hypoteserna, kodningen av variablerna, eller analyserna har förregistrerats och bör därför ses som endast explorativa och inte konfirmerande (Nosek m.fl. 2019; Lundmark m.fl. 2023). När *regeringsmakt* omnämns i resten av den här uppsatsen syftar vi på att ett parti antingen ingår i regeringen eller har funktionen av stödparti.

H1: Väljare som röstar på ett parti som får regeringsmakt kan få högre förtroende för Valmyndigheten medan väljare som röstat på ett parti som blir utan regeringsmakt kan få lägre förtroende för Valmyndigheten.

H2: Väljare som röstar på ett parti som för första gången får regeringsmakt kan öka sitt förtroende för Valmyndigheten mer än väljare som röstat på ett annat parti med regeringsmakt.

Material

För att utforska hypoteserna följdes individer över tid i SOM-institutets *Medborgarpanel*. Panelen har funnits sedan 2010 och består till stor del av självrekryterade panelmedlemmar som framförallt rekryterats genom

väljarkompasser i Aftonbladet, genom annonser i tidningar, och genom att panelmedlemmar fått bjuda in vänner och bekanta att gå med i panelen. De flesta av panelmedlemmarna deltog var tredje månad i en omnibusenkät som innehöll flera olika studier från olika samverkande forskare. Ett suburval av Medborgarpanelens panelmedlemmar ($N = 7\ 086$, juni 2018) fick panelfrågor där de svarade på frågor om förtroende för institutioner, nyhetsmedier, politiker, vänster-högerideologi, mellanmänsklig tillit, samt vad de röstade på i det senaste riksdagsvalet och om de ångrade sitt val av parti.

Förtroende för Valmyndigheten mättes vid fem tillfällen: i juni 2018, i december 2018, i maj 2022, i september 2022 (direkt efter riksdagsvalet), och i december 2022. Vi kan följa hur förtroendet för Valmyndigheten förändrades under valåren och om förtroendet påverkades på olika sätt för väljare som röstat på ett vinnande eller förlorande parti. Totalt redogjorde 1 449 panelmedlemmar både för sitt förtroende för Valmyndigheten och vilket parti de röstade på i alla fem panelsteg, vilket ger totalt 7 222 observationer att analysera.

Att studera individer över tid är särskilt fördelaktigt när målet är att utvärdera hur utfall (i detta fall valvinst eller förlust) påverkar förändring inom individer. Sådana panelstudier möjliggör en starkare kontroll för observerade och icke-observerade tidskonstanta faktorer (Wooldridge 2009). Jämfört med tvärsnittsstudier, där förändringar mellan grupper studeras (se Craig m.fl. 2006; Anderson & Tverdova 2001), har panelundersökningar en bättre förutsättning att identifiera potentiella kausala förändringar inom individer orsakade av externa chocker (t.ex. valvinst); vi kan därför bättre uppskatta hur stor vinnare- och förlorareffekten är inom individer och i specifika väljargrupper. Det gäller såväl väljare som byter parti mellan två val som väljare som är lojala mot samma parti i två på varandra följande riksdagsval.

Mått

Förtroende för Valmyndigheten. Panelmedlemmarna redogjorde för sina uppfattningar gällande frågan “Hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande institutioner och grupper sköter sitt arbete: Valmyndigheten” i en batteritypsfråga med fem svarsalternativ, presenterade vertikalt från vänster till höger i följande ordning: “mycket stort förtroende” (kodat 100), “ganska stort förtroende” (kodat 75), “varken stort eller litet förtroende” (kodat 50), “ganska litet förtroende” (kodat 25), och “mycket litet förtroende” (kodat 0).

Panelvåg. Dummyvariabler för panelstegen juni 2018, december 2018, maj 2022, september 2022, och december 2022 skapades.

Partival. Panelmedlemmar som svarade att de röstade i riksdagsvalet rapporterade “Vilket parti röstade du på i riksdagsvalet i år?” med tolv alternativ presenterade vertikalt från högst upp till längst ner i följande ordning: “Vänsterpartiet”,

“Socialdemokraterna”, ”Centerpartiet”, “Liberalerna”, “Moderaterna”, “Kristdemokraterna”, “Miljöpartiet”, “Sverigedemokraterna”, “annat parti”, “Jag röstade blankt”, “Minns inte”, “Vill ej svara”. Dummyvariabler för alla partier skapades och panelmedlemmar som svarade “Jag röstade blankt”, “Minns inte”, och “Vill ej svara” kodades bort. Både för riksdagsvalet 2018 och 2022 rapporterade panelmedlemmarna sitt partival i septemberomgången av panelen, där båda panelstegen skickades ut till panelmedlemmarna dagarna efter att valen ägt rum.

Röstade på vinnarparti. En dummyvariabel skapades där panelmedlemmar som rapporterade att de röstat på ett parti som vann i valet 2018 (S, MP och V) eller i valet 2022 (M, KD, L och SD) kodades 1 och 0 om man röstat på ett parti som kom in i Riksdagen men som förlorade.

Stabilt partival. En dummyvariabel skapades där panelmedlemmar som rapporterade att de röstat på samma parti i valen 2018 och 2022 kodades 1 och panelmedlemmar som rapporterade att de röstade på olika partier 2018 och 2022 kodades 0.

Förutom de beroende och oberoende variablerna, mättes åtta kovariater i de fem panelstegen: *vänster-högerideologi*, *förtroende för svenska myndigheter*, *förtroende för svenska medier*, *förtroende för svenska politiker*, *kön*, *ålder*, *utbildning* och *inkomst*. Vänster-högerideologi, förtroende för svenska myndigheter, förtroende för svenska medier, förtroende för svenska politiker kodades om till att variera mellan 0 (lågt förtroende/långt till vänster) och 1 (høgt förtroende/långt till höger). Övriga variabler kodades in i dummykategorier.

Analysplan

För att undersöka vilken påverkan valförlust och valvinst hade på individers förtroende för Valmyndigheten räknades parametrarna för en så kallad *Random Effects*-regression ut som predicerade förtroende för Valmyndigheten med panelsteg, partival, interaktionen mellan panelsteg och partival, vänster-högerideologi, förtroende för svenska myndigheter, förtroende för svenska medier, förtroende för svenska politiker, kön, ålder, utbildning, och inkomst med klusterrobusta standardfel nästlade inom individer, se ekvation 1 nedan.

$$\text{Förtroende för Valmyndigheten}_{ij} = \text{Panelvåg}_{ij} + \text{Dummies Partival}_{ij} + \text{Panelvåg} * \text{Dummies Partival}_{ij} + \text{Kovariater}_{ij} + \alpha_i + (\mu_i + \varepsilon_{ij}) \quad (1)$$

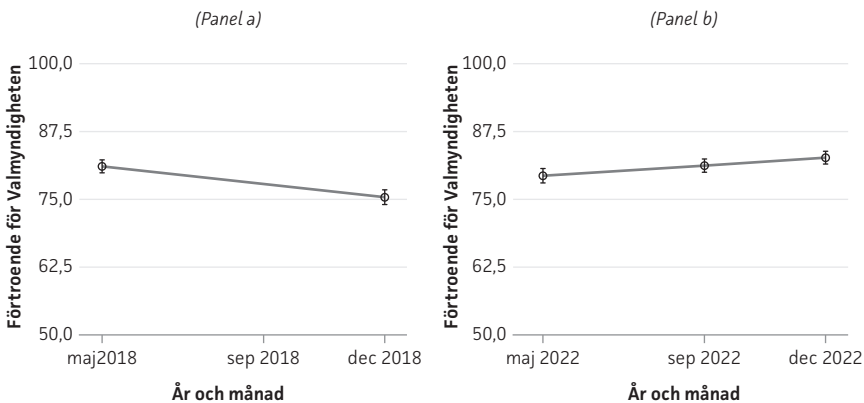
Parametrarna beräknades för två olika modeller, en med data från valet 2022 (panelsteg maj 2022, september 2022 och december 2022) och en modell med data för valet 2018 (panelsteg juni 2018 och december 2018).

Resultat

FÖRTROENDE FÖR VALMYNDIGHETEN GENOM VALÅREN 2018 OCH 2022

Under valåret 2018 sjönk förtroendet för Valmyndigheten bland väljarna i panelen från juni 2018 ($M_{\text{Juni 2018}} = 81,02$, $SE = 0,61$) till december 2018 ($M_{\text{December 2018}} = 75,33$, $SE = 0,69$) ($b = -2,86$, $SE_{\text{robusta}} = 0,27$, $p < ,001$, $N_{\text{observationer}} = 2\,892$, $N_{\text{individer}} = 1\,449$) (se figur 1, panel a). Förtroendetappet under 2018 berodde sannolikt på partiernas misslyckande att bilda regering efter valet då en ny regering först utseddes 21 januari 2019. Med andra ord, i december 2018 var alla väljare i panelen fortfarande potentiella förlorare, vilket kan ha lett till det minskade förtroendet för den myndighet som är ansvarig för att genomföra valen i Sverige. Inför valåret 2022 hade dock förtroendet återhämtat sig och var nästan uppe på nivåerna före valet 2018 ($M_{\text{Juni 2018}} = 81,02$, $SE = 0,61$; $M_{\text{Maj 2022}} = 79,29$, $SE = 0,68$; $b = -0,11$, $SE = 0,04$, $p = ,003$, $N_{\text{observationer}} = 3\,497$, $N_{\text{individer}} = 1\,754$). Under valåret 2022, genom valrörelsen fram till regeringsbildningen, ökade panelens förtroende för Valmyndigheten ($M_{\text{Maj 2022}} = 79,29$, $SE = 0,68$; $M_{\text{September 2022}} = 81,15$, $SE = 0,62$; $M_{\text{December 2022}} = 82,63$, $SE = 0,60$) med en statistiskt signifikant linjär ökning ($b = 1,66$, $SE_{\text{robusta}} = 0,28$, $p < ,001$, $N_{\text{observationer}} = 4\,330$, $N_{\text{individer}} = 1\,449$) (se figur 1, panel b).

Figur 1. Medelvärden för panelmedlemmarnas förtroende för Valmyndigheten under valåren 2018 (panel a) och 2022 (panel b)

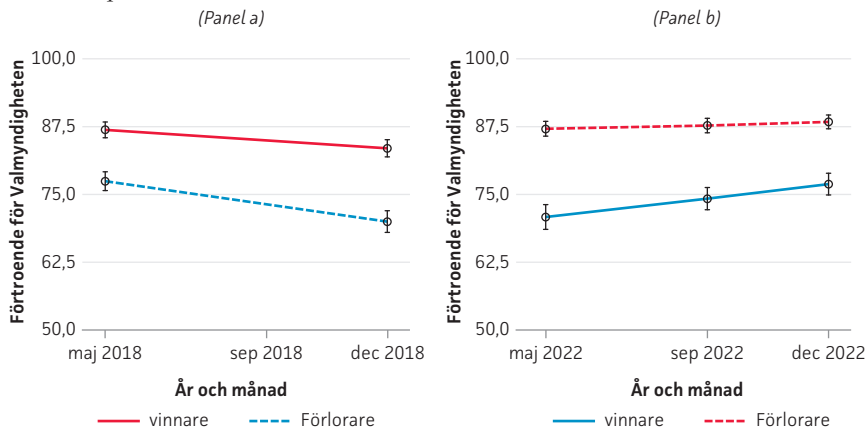
VINNARE- OCH FÖRLORAREFFEKTER PÅ FÖRTROENDET FÖR VALMYNDIGHETEN

Trots att förtroendet för Valmyndigheten i allmänhet sjönk bland väljarna i panelen under valet 2018 fanns ändå tydliga vinnare- och förlorareffekter (se figur 2, panel a). Väljare i panelen som röstade på ett vinnarparti (S, MP, och V) tappade mindre förtroende för Valmyndigheten ($b_{\text{December 2018} \cdot \text{Vinnarparti}} = 4,65$, $SE_{\text{robusta}} = 1,12$, $p < ,001$, $N_{\text{observationer}} = 2\,678$, $N_{\text{individer}} = 1\,344$) än de som röstade

på ett förlorarparti (M, KD, C, L, och SD), och detta kontrollerat för deras förtroende för politiker, förtroende för myndigheter i allmänhet, vänster-högerideologi, ålder, kön, inkomst, och utbildning (se tabell A1).

Ett ännu tydligare stöd för den explorativa hypotesen är vinnareffekten under valet 2022 mellan maj 2022 och december 2022 (se figur 2, panel b), där väljare i panelen som röstade på ett vinnarparti (M, KD, L, och SD) ökade i sitt förtroende för Valmyndigheten ($b_{\text{December 2022} * \text{Vinnarparti}} = 2,81$, $SE_{\text{robusta}} = 1,25$, $p = ,025$, $N_{\text{observationer}} = 4\ 035$, $N_{\text{individer}} = 1\ 355$) (se tabell A1). En liknande ökning, men ännu ej statistiskt signifikant, uppmättes mellan maj och direkt efter valet i september 2022 ($b_{\text{September 2022} * \text{Vinnarparti}} = 2,22$, $SE_{\text{robusta}} = 1,38$, $p = ,107$, $N_{\text{observationer}} = 4\ 035$, $N_{\text{individer}} = 1\ 355$).

Figur 2. Medelvärden för panelmedlemmarnas förtroende för Valmyndigheten uppdelat på att rösta på ett vinnar- eller förlorarparti under valåret 2018 (panel a) och 2022 (panel b)

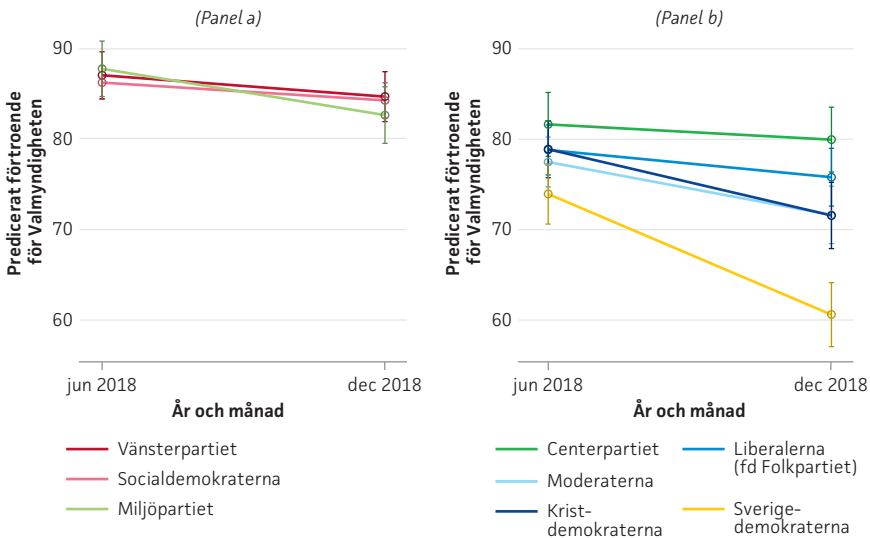
VINNARE- OCH FÖRLORAREFFEKTER BLAND PARIAPARTIER FÖR FÖRTROENDET FÖR VALMYNDIGHETEN VALÅRET 2018

Efter valet 2018 stod SD för en av de större valframgångarna då partiet gick från 12,9 procent under 2014 års riksdagsval till 17,5 procent av rösterna år 2022. Men trots denna framgång sjönk förtroendet för Valmyndigheten (statistiskt signifikant) mer bland panelmedlemmarna som röstade på SD jämfört de andra panelmedlemmarna ($b_{\text{December 2018} * \text{Sverigedemokraterna}} = -9,59$, $SE_{\text{robusta}} = 1,92$, $p < ,001$, $N_{\text{observationer}} = 2\ 753$, $N_{\text{individer}} = 1\ 382$), och detta under kontroll för deras förtroende för politiker, förtroende för myndigheter i allmänhet, vänster-högerideologi, ålder, kön, inkomst, och utbildning (se tabell A2). Valframgångarna till trots var det tydligt att SD inte skulle få vara med i någon regeringsbildning, samtidigt som alla andra partier fick vara med i samtalen i hur mandatfördelningen skulle bana väg för en regering som kunde släppas fram av Riksdagen. Det verkar troligt att utfrysningen av SD från regeringsbildningsprocessen var

den pådrivande faktorn till att SD:s väljare i panelen tappade mer förtroende för Valmyndigheten än övriga panelmedlemmar.

Förtroendet för Valmyndigheten sjönk även snabbare för SD-väljarna i panelen än M-väljarnas ($b_{\text{December 2018} * \text{Sverigedemokraterna}} = -7,51$, $SE_{\text{robusta}} = 2,41$, $p = ,002$, $N_{\text{observationer}} = 2\,753$, $N_{\text{individer}} = 1\,382$), och detta trots att M tappade från 23,3 procent av rösterna i Riksdagsvalet 2014 till 19,8 procent i Riksdagsvalet 2018 och sedermera inte fick vara med i regeringsbildningen (se figur 3). Men i linje med förväntningarna beträffande vinnare- och förlorareffekter, minskade M-väljare i panelen sitt förtroende för Valmyndigheten i jämförelse med de förmodade valvinnarna Socialdemokraterna (S) ($b_{\text{December 2018} * \text{Moderaterna}} = 3,90$, $SE_{\text{robusta}} = 1,84$, $p = ,03$, $N_{\text{observationer}} = 2\,753$, $N_{\text{individer}} = 1\,382$), detta trots att en ny regering ännu ej var på plats vid tiden för mätningen. Så trots en allmän, nedåtgående trend i förtroende för Valmyndigheten även bland vinnarna (se figur 3, panel a), förstärktes den negativa effekten bland förlorarpartierna (se figur 3, panel b).

Figur 3. Predicerade medelvärden från random effects regression av panelmedlemmarnas förtroende för Valmyndigheten mellan vinnarna (panel a) och förlorarna (panel b)

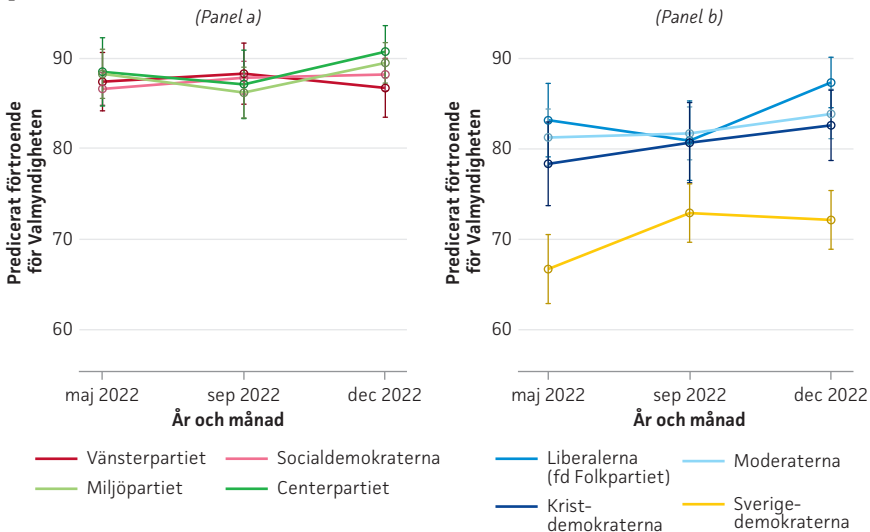

VINNARE- OCH FÖRLORAREFFEKTER BLAND PARIAPARTIER FÖR FÖRTROENDET FÖR VALMYNDIGHETEN VALÅRET 2022

Under valet 2022 var det politiska landskapet för SD väldigt annorlunda jämfört med tidigare. Redan före valet hade både M och KD bjudit in SD som potentiell samarbetspartner inför en regeringsbildning. Efter valet kunde M, KD, och L bilda en högerregering med stöd och inflytande av SD. Likt valet 2018 ökade SD sin andel av rösterna, nu från 17,5% till 20,5%, men denna gång med skillnaden att partiet inte längre var utestängt från en potentiell regeringsbildning.

Denna förändring märktes tydligt bland SD:s väljare i panelen. Mellan maj 2022 till precis efter valet i september 2022 ökade SD-väljarnas förtroende för Valmyndigheten jämfört de andra panelmedlemmarna ($b_{\text{September 2022} * \text{Sverigedemokraterna}} = 5,96$, $SE_{\text{robusta}} = 2,05$, $p = ,004$, $N_{\text{observationer}} = 4\ 116$, $N_{\text{individer}} = 1382$). Mellan valet och efter regeringsbildningen stabiliserade SD-väljarna sig på sin nya nivå av Valmyndighetsförtroende ($b_{\text{December 2022} * \text{Sverigedemokraterna}} = -2,59$, $SE_{\text{robusta}} = 1,69$, $p = ,13$, $N_{\text{observationer}} = 4\ 116$, $N_{\text{individer}} = 1\ 382$), och fick alltså inte den förväntade extra vinnareffekten av att även få ha inflytande på regeringsbildningen. Måhända att ministerposter hade krävts för SD-väljarna skulle uppvisa en ytterligare vinnareffekt mellan september och december. Förtroendet för Valmyndigheten ökade snabbare för SD-väljarna i panelen än M-väljarnas ($b_{\text{September 2022} * \text{Sverigedemokraterna}} = 5,75$, $SE_{\text{robusta}} = 2,72$, $p = ,035$, $N_{\text{observationer}} = 4\ 116$, $N_{\text{individer}} = 1\ 382$) (se figur 4). Men motsatt den förväntade effekten ökade de övriga vinnarna (M-, KD-, och L-väljare) inte mer i förtroende jämfört förlorarna S (se figur 4 samt tabell A3).

Figur 4. Predicerade medelvärden från random effects regression av panelmedlemmarnas förtroende för Valmyndigheten mellan förlorarna (panel a) och vinnarna (panel b)

VAR SD:S VINNAREFFEKT STARKARE BLAND STABILA VÄLJARE?

Anlysarna visar att vinnareffekten endast återfanns bland de väljare som röstade på SD både i valet 2018 och 2022 (se tabell A4). Bland dem som röstat på SD både som paria och som vinnare ökade förtroendet för Valmyndigheten mellan maj 2022 till efter valet i september 2022 mer än för de stabila M-väljarna ($b_{\text{September 2022} * \text{Sverigedemokraterna}} = 6,36$, $SE_{\text{robusta}} = 3,21$, $p = ,048$, $N_{\text{observationer}} = 2\ 735$, $N_{\text{individer}} = 918$), medan samma effekt inte återfanns bland dem

som bytte till SD till valet 2022 ($b_{\text{September 2022} * \text{Sverigedemokraterna}} = 2,24, SE_{\text{robusta}} = 5,34, p = ,675, N_{\text{observationer}} = 1\ 381, N_{\text{individer}} = 464$). Vinnareffekten verkade alltså vara beroende på att en väljare röstade på SD som ett pariparti som sedan välkomnats in i värmen. Även en motsvarande förlorareffekt uppmättes bland MPs stabila väljare, där MP-väljare tappade mer i förtroende för Valmyndigheten jämfört M-väljare ($b_{\text{December 2022} * \text{Miljöpartiet}} = 5,86, SE_{\text{robusta}} = 2,92, p = ,045, N_{\text{observationer}} = 2\ 735, N_{\text{individer}} = 918$).

Slutsatser

I den här artikeln har en ny möjlig utfallsvariabel för studiet av vinnare- och förlorareffekter analyserats: förtroendet för Valmyndigheten. Genom panelstudier av förändringen av förtroendet för den svenska valmyndigheten fann vi att förtroendet påverkades av resultaten vid två nationella riksdagsval i Sverige. Analyserna visade att förtroendet för Valmyndigheten sjönk bland samtliga väljare under och efter valet 2018, något som sannolikt hade att göra med den för Sverige ovanliga situationen att en ny regering inte kunde bildas förrän efter 134 dagar. I samband med valet 2022 syntes inte samma negativa trend, vilket vi tillskrev den relativt snabbare regeringsbildning som då följde.

I linje med förväntningarna om vinnare- och förlorareffekter tappade väljare som röstade på ett förlorarparti 2018 mer i förtroende för Valmyndigheten än vad vinnarväljarna gjorde. Den mer negativa utvärderingen av Valmyndigheten 2018 var som starkast bland SD:s väljare. Vid valet 2022 uppmättes ingen förändring bland väljare som röstade på förlorarparter medan vinnarpartiernas väljare denna gång ökade sitt förtroende för Valmyndigheten. Ytterligare analyser visade att det även var SD:s väljare som stärkte sitt förtroende för Valmyndigheten mest efter valet 2022.

I de data som analyserats gick det tydligt att skönja ett empiriskt stöd för både vinnare- och förlorarpåståendet i fråga om förtroendet för Valmyndigheten. Dessa effekter uppmättes trots att rapporter om valfusk eller valögentligheter uteblev under valrörelserna 2018 och 2022. Tidigare internationella studier har påvisat vinnare- och förlorareffekter på nöjdhet med demokratin och på hur valprocessen betraktas. Denna artikel lägger till "förtroendet för Valmyndigheten" till den typ av smittoeffekter som påverkas av vinnare- och förlorareffekter.

Även i ett land som Sverige, som sticker ut internationellt med sitt höga förtroende för institutioner och valprocesser, spiller vinnare- och förlorareffekter – möjligen något orättvist – över även på utvärderingen av svenska valinstitutioner och svensk valprocess. Tidigare studier har visat att förtroendet för valmyndigheter påverkas av om myndigheterna faktiskt lyckas med sin uppgift (se Lundmark m.fl. 2020), men det ter sig också som att detta förtroende kan påverkas på ett systematiskt sätt av faktorer som ligger utanför Valmyndighetens

kontroll, som t.ex. att väljare röstat på ett förlorande parti. I framtida studier bör därför analyser av hur valfusk eller valoegentligheters inverkar på förtroendet för valmyndigheter ske med hänsyn till vinnare- och förlorareffekter.

Det är dock viktigt att beakta att studien som presenterats här endast bör ses som explorativ och inte som ett strikt konfirmerande av de två hypoteserna. Dessutom baserades data på ett självselektat urval av väljare, det vill säga de som var panelmedlemmar i SOM-institutets *Medborgarpanel*. Framtida studier bör åtgärda dessa begränsningar genom att förregistrera hypoteser, kodning av variabler, och analysplaner på paneldata som genererats från slumpmässiga urval av svenska väljare. Genom sådana förregistrerade analyser skulle resultaten här kunna bekräftas alternativt avvisas som typ-I fel (falska positiva resultat) orsakade av bristfälliga data eller som hypotesgenererande efter att resultaten tagits fram (för ett empiriskt exempel på just ett sådant typ-I fel, se Lundmark m.fl. 2023). Fram tills att sådana studier har genomförts är vår slutsats just nu att vinnar- och förlorareffekter på förtroende för Valmyndigheten verkar finnas och effekterna verkar vara starkast bland SD:s väljare.

SD:s väljare har tidigare ansetts hysa det allra lägsta förtroendet för svenska institutioner och visat sig minst nöjda med vårt demokratiska styrelseskick. SD-väljarnas låga förtroende för Valmyndigheten kom även fram i våra data. Möjligen är det just det låga förtroende för systemet som gjorde SD-väljarnas förtroende mer påverkbart än andra väljares. SD:s väljare reagerade allra mest negativt på att förlora ett val och därefter allra mest positivt på att vinna det efterföljande valet. En annan förklaring till den starkare positiva effekten, och som för tillfället är vår favorittolkning, är att effekten uppstod av att SD för första gången under valet 2022 bjöds in i värmen och på det sättet fick ett faktiskt inflytande över regeringspolitiken. Att gå från att vara ute i kylan till in i värmen kan vara det som fick SD:s väljare att reagera så starkt positivt i sin värdering av den svenska valmyndigheten. Om en sådan förklaring står sig, borde SD-väljarnas förtroende för valmyndigheten stabiliseras så länge SD-politikerna inte på nytt drabbas av pariastämpel i Riksdagen. En sådan hypotes väcker även följande fråga: vad händer med ett parti – som tidigare utmärkt sig som ett missnöjesparti med väljare med lågt institutionsförtroende – får väljare med institutionsförtroende på samma nivåer som andra etablerade partier? Vi hoppas att framtida forskning intresserar sig för detta.

Referenser

- Akkerman, T. & De Lange, S. L., 2012. "Radical Right Parties in Office: Incumbency Records and the Electoral Cost of Governing", *Government and Opposition* 47(4), s. 574-596.
- Alvarez, R. M., Hall, T. E. & Llewellyn, M. H., 2008. "Are Americans confident their ballots are counted?", *The Journal of Politics* 70(3), s. 754-766.
- Anderson, C. J. & LoTempio, A. J., 2002. "Winning, losing and political trust in America", *British Journal of Political Science* 32(2), s. 335-351.
- Anderson, C. J. & Tverdova, Y. V., 2001. "Winners, losers, and attitudes about government in contemporary democracies", *International Political Science Review* 22(4), s. 321-338.
- Anderson, C. J., Blais, A., Bowler, S., Donovan, T. & Listhaug, O., 2005. *Losers' consent: Elections and democratic legitimacy*. Oxford: OUP.
- Atkeson, L. R. & Saunders, K. L., 2007. "The effect of election administration on voter confidence: A local matter?", *PS: Political Science & Politics* 40(4), s. 655-660.
- Birch, S., 2008. "Electoral institutions and popular confidence in electoral processes: A cross-national analysis", *Electoral studies* 27(2), s. 305-320.
- Bolin, N., Falasca, K., Grusell, M. & Nord, L., 2022. *Snabbtänkt 2.0 22: Reflektioner från valet 2022 av ledande forskare*. Mittuniversitetet, Demicom.
- Clarke, H. D. & Acock, A. C., 1989. "National elections and political attitudes: The case of political efficacy", *British Journal of Political Science* 19(4), s. 551-562.
- Craig, S. C., Martinez, M. D., Gainous, J. & Kane, J. G., 2006. "Winners, losers, and election context: Voter responses to the 2000 presidential election", *Political Research Quarterly* 59(4), s. 579-592.
- Dahlberg, S. & Linde, J., 2016. "Losing happily? The mitigating effect of democracy and quality of government on the winner-loser gap in political support", *International Journal of Public Administration* 39(9), s. 652-664.
- ECR, 2023. *Who we are*. ECR group, tillgänglig på <https://ecrgroup.eu/ecr>, citerad 2023-05-15.
- Esaiasson, P., 2011. "Electoral losers revisited – How citizens react to defeat at the ballot box", *Electoral Studies* 30(1), s. 102-113.
- Frank, R. W. & Coma, F. M., 2017. "How election dynamics shape perceptions of electoral integrity", *Electoral Studies* 48, s. 153-165.
- Gärtner, L., Gavras, K. & Schoen, H., 2020. "What tips the scales? Disentangling the mechanisms underlying post-electoral gains and losses in democratic support", *Electoral Studies* 67, s. 102-210.
- Harteveld, E., Kokkonen, A., Linde, J. & Dahlberg, S., 2021. "A tough trade-off? The asymmetrical impact of populist radical right inclusion on satisfaction with democracy and government", *European Political Science Review* 13(1), s. 113-133.
- Haugsgjerd, A., 2019. "Moderation or radicalisation? How executive power affects right-wing populists' satisfaction with democracy", *Electoral Studies* 57, s. 31-45.
- Hellström, J., 2022. "Regeringsbildning i ett polariserat politiskt landskap", s. 89 i Bolin, N., Falasca, K., Grusell, M. & Nord, L. (red.), *Snabbtänkt 2.0 22: Reflektioner från valet 2022 av ledande forskare*. Mittuniversitetet, Demicom.
- Holmberg, S. & Weibull, L., 2020. *Institutionsförtroende bygger samhällen*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Holmberg, S. & Weissenbilder, M., 2022. *Svenska folket betygsätter offentlig förvaltning*. SOM-rapport 2022:15. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

- Holmberg, S. & Weissenbilder, M., 2023. *Svenska folket betygsätter myndighetssverige*, s. 353-358 i Andersson, U., Öhberg, P., Carlander, A., Martinsson, J. & Theorin, N. (red.), *Ovisshetens tid*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Hooghe, M. & Dassonneville, R., 2018. "A spiral of distrust: A panel study on the relation between political distrust and protest voting in Belgium", *Government and Opposition* 53(1), s. 104-130.
- James, T. S., Garnett, H. A., Loeber, L. & Van Ham, C., 2019. "Electoral management and the organisational determinants of electoral integrity: Introduction", *International Political Science Review* 40(3), s. 295-312.
- Kolczyńska, M., 2022. "The winner takes all the trust: populism, democracy, and winner-loser gaps in political trust in Central and Southern Europe", *Journal of Contemporary European Studies*, s. 1-14.
- Larsen, M. H., 2023. "Once they are seated: the impact of radical right parties' political representation on attitudes of trust and solidarity", *European Political Science Review* 15(1), s. 57-74.
- Lundmark, S., Oscarsson, H. & Weissenbilder, M., 2020. "Confidence in an election authority and satisfaction with democracy: Evidence from a quasi-natural experiment of a failed election in Sweden", *Electoral Studies* 67, s. 102-216.
- Lundmark, S., Protzko, J. & Weissenbilder, M., 2023. "The need for public opinion and survey methodology research to embrace preregistration and replication, exemplified by a team's failure to replicate their own findings on visual cues in grid-type questions", *International Journal of Public Opinion Research* 35(1), s. 1-15.
- Mauk, M., 2020. "Rebuilding Trust in Broken Systems? Populist Party Success and Citizens' Trust in Democratic Institutions", *Politics and Governance* 8(3), s. 45-58.
- Mauk, M., 2020. "Electoral integrity matters: how electoral process conditions the relationship between political losing and political trust", *Quality & Quantity*, s. 1-20.
- McDonnell, D. & Werner, A., 2018. "Respectable radicals: Why some radical right parties in the European Parliament forsake policy congruence", *Journal of European Public Policy* 25(5), s. 747-763.
- Moehler, D. C., 2009. "Critical citizens and submissive subjects: Election losers and winners in Africa", *British Journal of Political Science* 39(2), s. 345-366.
- Mudde, C., 2007. *Populist radical right parties in Europe*. Cambridge: Cambridge university press.
- Mudde, C., 2013. "Three decades of populist radical right parties in Western Europe: So what?", *European Journal of Political Research* 52(1), s. 1-19.
- Norris, P., 2019. "Do perceptions of electoral malpractice undermine democratic satisfaction? The US in comparative perspective", *International Political Science Review* 40(1), s. 5-22.
- Nosek, B. A., Beck, E. D., Campbell, L., Flake, J. K., Hardwicke, T. E., Mellor, D. T., van't Veer, A. E. & Vazire, S., 2019. "Preregistration Is Hard, And Worthwhile", *Trends in Cognitive Sciences* 23(10), s. 815-818.
- Oscarsson, H. & Holmberg, S., 2016. *Svenska väljare*. Stockholm: Wolters Kluwer.
- Rooduijn, M., Van Der Brug, W. & De Lange, S. L., 2016. "Expressing or fuelling discontent? The relationship between populist voting and political discontent", *Electoral studies* 43, s. 32-40.
- Partheymüller, J., Müller, W. C., Rabitsch, A., Lidauer, M. & Grohma, P., 2022. "Participation in the administration of elections and perceptions of electoral integrity", *Electoral Studies* 77, s. 102-474.

- Singh, S., Lago, I. & Blais, A., 2011. "Winning and competitiveness as determinants of political support", *Social Science Quarterly* 92(3), s. 695-709.
- Stiers, D., Daoust, J. F. & Blais, A., 2018. "What makes people believe that their party won the election?", *Electoral Studies* 55, s. 21-29.
- SVT, 2022. *Allt du behöver veta om Tidöavtalet*, tillgänglig på <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/allt-du-behoover-veta-om-tidoavtalet>, citerad 2023-02-24.
- Teorell, J., Bäck, H., Hellström, J. & Lindvall, J., 2020. *134 dagar: om regeringsbildningen efter valet 2018*. Göteborg: Makadam.
- Tilley, J. & Hobolt, S. B., 2023. "Losers' consent and emotions in the aftermath of the Brexit referendum", *West European Politics*, s. 1-19.
- Valmyndigheten, 2022. *Valmyndighetens roll och ansvar*, tillgänglig på <https://www.val.se/om-oss/valadministrationen/valmyndigheter.html>, citerad 2022-11-29.
- Van der Meer, T. W. & Steenvoorden, E. H., 2018. "Going back to the well: A panel study into the election boost of political support among electoral winners and losers", *Electoral Studies* 55, s. 40-53.
- Wicklén, J. & Larsson, T., 2019. "Stefan Löfven: Jag är redo att låta mig nomineras till statsminister", tillgänglig på: <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/stefan-lofven-jag-ar-redo-att-lata-mig-nomineras-till-statsminister>, citerad 2023-02-20.
- Williams, N. S., Snipes, A. & Singh, S. P., 2021. "Gender differences in the impact of electoral victory on satisfaction with democracy", *Electoral Studies* 69, s. 102-205.

Appendix

Tabell A1. Förändring över tid i förtroende för Valmyndigheten under valåren 2018 och 2022

	Valåret 2018		Valåret 2022	
	Inga kovariat	Kovariater	Inga kovariat	Kovariater
<i>Datum för datainsamling</i>				
December 2018	-7,36 [‡] (0,84)	-7,20 [‡] (0,84)		
September 2022			0,47 (0,75)	0,17 (0,76)
December 2022			1,12 (0,71)	1,26 [*] (0,73)
<i>Vinnare i valet</i>				
Vinnare 2018	9,60 [‡] (1,18)	1,09 (1,48)		
Vinnare 2022			-16,35 [‡] (1,39)	-7,91 [‡] (1,54)
<i>Interaktion</i>				
December 2018 x Vinnare 2018	4,26 [‡] (1,09)	4,65 [‡] (1,12)		
September 2022 x Vinnare 2022			2,97 [*] (1,35)	2,22 (1,38)
December 2022 x Vinnare 2022			4,99 [‡] (1,21)	2,81 [*] (1,25)
<i>Kovariater</i>				
Förtroende för politiker		21,92 [‡] (2,18)		15,51 [‡] (1,91)
Förtroende för svenska myndigheter i allmänhet		26,91 [‡] (2,34)		26,14 [‡] (2,21)
Vänster-Högerideologi		-6,98 [*] (3,05)		-2,82 (2,51)
Ålder		-0,30 (3,21)		-6,67 [*] (3,01)
Utbildning		8,67 [‡] (2,24)		6,60 [‡] (2,00)
Månadsinkomst före skatt, personlig		7,62 [‡] (2,22)		7,18 [‡] (2,14)
Kvinna		-4,38 [‡] (0,97)		-0,14 (0,93)
Konstant	77,42 [‡] (0,91)	48,57 [‡] (4,12)	87,22 [‡] (0,71)	56,63 [‡] (3,42)
Observationer	2 678	2 678	4 035	4 035

Noter. Ostandardiserade regressionskoefficienter från fyra Random Effects regressionsekvationer med klusterrobusta standardfel i parenteser och observationer nästlade i individer. Bara panelmedlemmar som svarade på förtroende för Valmyndigheten i alla fem panelstegen och som rapporterade vad de röstade på i Riksdagsvalet 2018 och 2022 är inkluderade i analysen. Alla kontrollvariabler är normaliserade till att variera mellan 0 och 1. *p < .1 ^{*}p < .05 [†]p < .01 [‡]p < .001.

Tabell A2. Förändring över tid i förtroende för Valmyndigheten under valåret 2018

	Sverigedemokratväljare jämfört alla andra väljare		Alla partiväljare jämfört moderatväljare	
	Inga kovariat	Kovariater	Inga kovariat	Kovariater
<i>Datum för datainsamling</i>				
December 2018	-4,02 [‡] (0,56)	-3,75 [‡] (0,57)	-6,36 [‡] (1,58)	-5,87 [‡] (1,56)
<i>Partisynpati</i>				
SD	-17,95 [‡] (2,14)	-4,15* (1,88)	-12,19 [‡] (2,61)	-3,55 (2,26)
V			7,57 [‡] (2,16)	3,02 (2,62)
S			8,42 [‡] (1,90)	2,20 (2,09)
C			8,98 [‡] (2,40)	4,17 [†] (2,28)
L			7,15 [†] (2,24)	1,33 (1,96)
KD			1,70 (2,53)	1,42 (2,12)
MP			11,43 [‡] (2,27)	3,73 (2,42)
Annat parti			-10,63 [†] (5,59)	-1,36 (5,01)
<i>Interaktion mellan datum för datainsamling och partisynpati</i>				
December 2018 x SD	-9,67 [‡] (1,90)	-9,59 [‡] (1,92)	-7,33 [†] (2,41)	-7,51 [†] (2,41)
December 2018 x V			3,34 (2,07)	3,50 [†] (2,12)
December 2018 x S			3,51 [†] (1,83)	3,90* (1,84)
December 2018 x C			4,92* (2,49)	4,18 [†] (2,45)
December 2018 x L			2,93 (2,37)	2,85 (2,38)
December 2018 x KD			0,11 (2,51)	-1,48 (2,48)
December 2018 x MP			2,23 (2,33)	0,75 (2,31)
December 2018 x Annat parti			-2,23 (4,67)	-2,26 (4,50)
<i>Kovariater</i>				
Förtroende för politiker		19,31 [‡] (2,15)		18,20 [‡] (2,15)
Förtroende för svenska myndigheter i allmänhet		26,74 [‡] (2,34)		26,36 [‡] (2,30)
Vänster-högerideologi		-9,19 [‡] (2,02)		-5,01 (3,26)
Ålder		0,06 (3,12)		0,75 (3,21)
Utbildning		6,85 [†] (2,22)		6,94 [†] (2,24)
Månadsinkomst före skatt, personlig		7,99 [‡] (2,16)		8,35 [‡] (2,16)
Kvinna		-4,85 [‡] (0,97)		-5,11 [‡] (0,98)
Konstant	84,15 [‡] (0,60)	53,12 [‡] (3,53)	78,39 [‡] (1,60)	49,37 [‡] (4,65)
Observationer	2 753	2 753	2 753	2 753

Noter. Ostandardiserade regressions koefficienter från fyra Random Effects regressionsekvationer med klusterrobusta standardfel i parenteser och observationer nästlade i individer. Bara panelmedlemmar som svarade på förtroende för Valmyndigheten i alla fem panelstegen och som rapporterade vad de röstade på i Riksdagsvalet 2018 och 2022 är inkluderade i analysen. Alla kontrollvariabler är normaliserade till att variera mellan 0 och 1. * $p < .1$ † $p < .05$ ‡ $p < .01$ § $p < .001$.

Tabell A3. Förändring över tid i förtroende för Valmyndigheten under valåret 2022

	Sverigedemokratväljare jämfört alla andra väljare		Alla partiväljare jämfört moderatväljare	
	Inga kovariat	Kovariater	Inga kovariat	Kovariater
<i>Datum för datainsamling</i>				
September 2022	0,73 (0,66)	0,15 (0,68)	0,85 (1,84)	0,46 (1,92)
December 2022	2,43 [‡] (0,63)	1,89 [†] (0,65)	3,73* (1,84)	2,60 (1,83)
<i>Partisympti</i>				
SD	-26,06 [‡] (2,27)	-14,53 [‡] (2,11)	-21,49 [‡] (2,78)	-14,57 [‡] (2,52)
V			6,92 [†] (2,47)	2,39 (2,78)
S			6,79 [‡] (2,00)	1,58 (2,20)
C			9,76 [‡] (2,57)	3,47 (2,48)
L			3,41 (2,81)	1,92 (2,64)
KD			-5,50* (3,09)	-2,92 (2,86)
MP			10,61 [‡] (2,20)	3,25 (2,44)
Annat parti			-25,53 [‡] (5,93)	-17,05 [‡] (5,12)
<i>Interaktion mellan datum för datainsamling och partisympti</i>				
September 2022 x SD	6,65 [‡] (2,01)	5,97 [†] (2,05)	6,52* (2,65)	5,75* (2,72)
December 2022 x SD	5,34 [‡] (1,61)	3,38* (1,67)	4,04* (2,36)	2,84 (2,38)
September 2022 x V			0,87 (2,34)	0,43 (2,44)
December 2022 x V			-4,06 (2,53)	-3,29 (2,55)
September 2022 x S			0,42 (2,19)	0,78 (2,24)
December 2022 x S			-2,40 (2,14)	-1,00 (2,15)
September 2022 x C			-2,35 (2,63)	-1,84 (2,72)
December 2022 x C			-1,41 (2,49)	-0,37 (2,50)
September 2022 x L			-1,54 (3,30)	-2,73 (3,37)
December 2022 x L			2,02 (2,93)	1,57 (2,99)
September 2022 x KD			2,64 (3,59)	1,89 (3,67)
December 2022 x KD			3,54 (3,33)	1,66 (3,44)
September 2022 x MP			-2,08 (2,48)	-2,52 (2,56)
December 2022 x MP			-2,69 (2,26)	-1,39 (2,31)
September 2022 x Annat parti			2,85 (3,64)	1,22 (3,67)
December 2022 x Annat parti			-0,03 (4,29)	-0,02 (4,60)
<i>Kovariater</i>				
Förtroende för politiker		15,36 [‡] (1,91)		13,87 [‡] (1,91)
Förtroende för svenska myndigheter		25,97 [‡] (2,14)		25,27 [‡] (2,15)
Vänster-höger ideologi		-7,05 [‡] (1,90)		-4,24 (2,94)
Ålder		-6,49* (2,91)		-7,85 [†] (2,99)
Utbildning		4,05* (1,98)		4,40* (2,02)
Månadsinkomst före skatt, personlig		7,28 [‡] (2,01)		6,60 [†] (2,04)
Kvinna		-0,05 (0,91)		-0,29 (0,91)
Konstant	83,80 [‡] (0,64)	59,13 [‡] (3,27)	79,24 [‡] (1,71)	59,08 [‡] (4,22)
Observationer	4 116	4 116	4 116	4 116

Noter. Ostandardiserade regressions koefficienter från fyra Random Effects regressionsekvationer med klusterrobusta standardfel i parenteser och observationer nästlade i individer. Bara panelmedlemmar som svarade på förtroende för Valmyndigheten i alla fem panelstegen och som rapporterade vad de röstade på i Riksdagsvalet 2018 och 2022 är inkluderade i analysen. Alla kontrollvariabler är normaliserade till att variera mellan 0 och 1. *p < .1 †p < .05 ‡p < .001.

Tabell A4. Förändring över tid i förtroende för Valmyndigheten bland stabila väljare och väljare som bytt parti mellan valen 2018 och 2022

	Väljare	
	Partibytare mellan 2018 och 2022	Stabila väljare 2018 och 2022
<i>Datum för datainsamling</i>		
September 2022	-2,08 (3,15)	1,64 (2,40)
December 2022	-2,19 (3,11)	4,78* (2,25)
<i>Partisynpati</i>		
SD	-8,73* (4,44)	-16,28 [‡] (3,07)
V	0,15 (5,32)	5,32 (3,68)
S	-4,29 (3,22)	5,16* (3,01)
C	1,11 (3,43)	5,36 (3,42)
L	-3,45 (4,01)	7,34* (3,21)
KD	-0,09 (4,12)	-4,23 (3,78)
MP	-1,16 (3,51)	6,66* (3,33)
Annat parti	-16,93* (7,18)	-18,33* (7,24)
<i>Interaktion mellan datum för datainsamling och partisynpati</i>		
September 2022 x SD	2,24 (5,34)	6,36* (3,21)
December 2022 x SD	5,69 (4,37)	1,37 (2,84)
September 2022 x V	2,94 (4,51)	-0,74 (2,93)
December 2022 x V	-0,83 (5,39)	-5,04* (2,98)
September 2022 x S	7,01* (3,78)	-1,95 (2,78)
December 2022 x S	5,18 (3,76)	-3,80 (2,61)
September 2022 x C	0,06 (3,97)	-2,51 (3,74)
December 2022 x C	4,17 (3,88)	-2,36 (3,35)
September 2022 x L	2,53 (5,29)	-7,09* (4,26)
December 2022 x L	9,91* (4,66)	-4,57 (3,85)
September 2022 x KD	0,34 (5,67)	3,14 (4,76)
December 2022 x KD	1,96 (5,74)	2,13 (4,27)
September 2022 x MP	1,78 (3,74)	-5,83 (3,71)
December 2022 x MP	5,38 (3,73)	-5,86* (2,92)
September 2022 x Annat parti	6,09 (6,17)	-2,38 (4,15)
December 2022 x Annat parti	-0,59 (6,01)	2,71 (6,70)

	Väljare	
	Partibytare mellan 2018 och 2022	Stabila väljare 2018 och 2022
<i>Kovariater</i>		
Förtroende för politiker	12,94 [‡] (3,01)	13,45 [‡] (2,43)
Förtroende för svenska myndigheter i allmänhet	28,07 [‡] (3,48)	24,07 [‡] (2,73)
Vänster-höger ideologi	-8,45* (4,23)	-1,01 (4,08)
Ålder	-12,98 [†] (4,31)	-4,65 (4,02)
Utbildning	7,64* (3,48)	3,08 (2,45)
Månadsinkomst före skatt, personlig	9,73 [†] (2,96)	4,82 [†] (2,74)
Kvinna	-0,88 (1,52)	-0,16 (1,14)
Konstant	61,58 [‡] (6,20)	56,55 [‡] (5,69)
Observationer	1 381	2 735

Noter. Ostandardiserade regressions koefficienter från två Random Effects regressionsekvationer med kluster-robusta standardfel i parenteser och observationer nästlade i individer. Bara panelmedlemmar som svarade på förtroende för Valmyndigheten i alla fem panelstegen och som rapporterade vad de röstade på i Riksdagsvalet 2018 och 2022 är inkluderade i analysen. Alla kontrollvariabler är normaliserade till att variera mellan 0 och 1.
*p < .1 *p < .05 †p < .01 ‡p < .001.